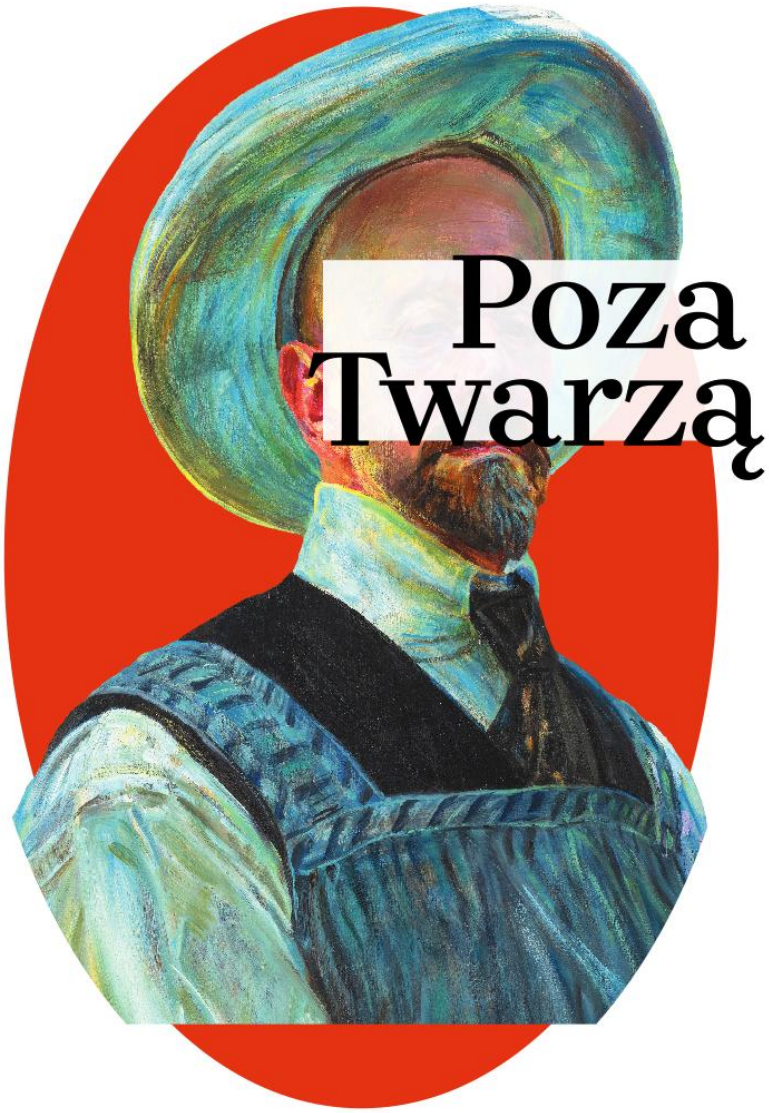

SCENARIUSZ ZAJĘĆ NA WYSTAWIE „POZA TWARZĄ”
WARIANT DLA SZKÓŁ PONADPODSTAWOWYCH

Temat: Ludzie, twarze i konteksty na wielowątkowej wystawie „Poza Twarzą”
Czas trwania: 120 minut
Miejsce: Pop Culture Gallery w Starym Browarze w Poznaniu
Typ szkoły: szkoła ponadpodstawowa
Autorzy: Agnieszka Gałązka-Kozłowska, Grzegorz Kozłowski

CEL OGÓLNY

rozwijanie umiejętności świadomego, krytycznego i otwartego odbioru tekstów kultury, doskonalenie umiejętności analizy i interpretacji (odczytywania sensów dosłownych i przenośnych).

CELE OPERACYJNE

Uczennica/ uczeń:

- opisuje dzieło sztuki, zwracając uwagę na przedstawione postacie, przedmioty, przestrzeń i inne elementy kompozycji;
- analizuje i nazywa, w jaki sposób zastosowane środki artystyczne (światło, muzyka, kolor, kształt, faktura, tworzywo) wpływają na odbiór dzieła sztuki;
- posługuje się słownictwem z zakresu analizy i interpretacji dzieła sztuki;
- rozpoznaje i nazywa symbole, metafory i motywy występujące w tekście kultury;
- porównuje dzieła sztuki i formułuje wnioski;
- uwzględnia kontekst historyczny, literacki i społeczny podczas interpretacji tekstu kultury;
- formułuje hipotezy interpretacyjne;
- formułuje własną ocenę na temat dzieła sztuki;
- uzasadnia własne stanowisko, posługując się argumentami;
- współpracuje w grupie.

METODY I FORMY PRACY

burza mózgów, praca w grupach, praca indywidualna, praca z tekstem kultury, dyskusja.

MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE I ŚRODKI DYDAKTYCZNE

karty pracy, obrazy, rzeźby, instalacje, teksty kuratorskie tworzące wystawę.

ZGODNOŚĆ Z PODSTAWĄ PROGRAMOWĄ

PODSTAWA PROGRAMOWA – KSZTAŁCENIE OGÓLNE

Celem kształcenia ogólnego w liceum ogólnokształcącym i technikum jest:

- doskonalenie umiejętności myślowo-językowych, takich jak: czytanie ze zrozumieniem, pisanie twórcze, formułowanie pytań i problemów, posługiwanie się kryteriami, uzasadnianie, wyjaśnianie, klasyfikowanie, wnioskowanie, definiowanie, posługiwanie się przykładami itp.;
- zdobywanie umiejętności formułowania samodzielnych i przemyślanych sądów, uzasadniania własnych i cudzych sądów w procesie dialogu we wspólnocie dociekającej;

- łączenie zdolności krytycznego i logicznego myślenia z umiejętnościami wyobrażeniowo-twórczymi;
- rozwijanie wrażliwości społecznej, moralnej i estetycznej;
- rozwijanie narzędzi myślowych umożliwiających uczniom obcowanie z kulturą i jej rozumienie;
- rozwijanie u uczniów szacunku dla wiedzy, wyrabianie pasji poznawania świata i zachęcanie do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości.

Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego w liceum ogólnokształcącym i technikum należą:

- nabywanie nawyków systematycznego uczenia się, porządkowania zdobytej wiedzy i jej pogłębiania;
- umiejętność współpracy w grupie i podejmowania działań indywidualnych.

PODSTAWA PROGRAMOWA – JĘZYK POLSKI

Kształcenie literackie i kulturowe – wymagania ogólne:

- kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji;
- kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym;
- budowanie systemu wartości na fundamencie prawdy, dobra i piękna oraz szacunku dla człowieka.

Tworzenie wypowiedzi:

- doskonalenie umiejętności wyrażania własnych sądów, argumentacji i udziału w dyskusji.

TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE

KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE

Uczeń:

- rozumie pojęcia motywu literackiego i toposu;
- rozpoznaje podstawowe motywy i toposy oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich;
- określa rolę motywów i toposów w tworzeniu znaczeń uniwersalnych.

ODBIÓR TEKSTÓW KULTURY

Uczeń:

- odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki;
- odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej.

TWORZENIE WYPOWIEDZI: MÓWIENIE I PISANIE

Uczeń:

- zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;
- w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów.

REFLEKSJE I WSKAZÓWKI DO REALIZACJI LEKCJI

Lekcja możliwa do realizacji w całości w Pop Culture Gallery Stary Browar lub w dwóch etapach: na terenie wystawy i podczas zajęć lekcyjnych w szkole. Uczniowie powinni posiadać przybory piśmiennicze do wypełniania kart pracy.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

CZĘŚĆ WSTĘPNA

Uczennice i uczniowie w holu galerii oglądają logo wystawy. Dzielą się spostrzeżeniami. Co przyciąga uwagę? Co zaskakuje? Nauczycielka/nauczyciel zwraca uwagę na to, że główna część twarzy postaci (Malczewskiego) została zasłonięta tytułem – co może oznaczać, że nie sama twarz będzie głównym tematem wystawy, jak zresztą sugeruje jej tytuł.

Pytanie otwierające: *Co „poza twarzą" może znaleźć się na portrecie?*
Np. ubiór, tło, historia, kontekst epoki, atrybuty, natura, zwierzęta, itp.

Nauczycielka/nauczyciel podkreśla, że wszystkie te elementy są również źródłem wiedzy dla odbiorcy, nadają znaczenie i bywają równie ważne jak sama twarz, spojrzenie, mimika, oddane emocje.

Dodatkowo nauczycielka/nauczyciel zwraca uwagę na to, że sam tytuł wystawy można czytać dwuznacznie: tytułowa „poza" odnosi się też do pozowania i kreowania wizerunku samego siebie.

Nauczycielka/nauczyciel zaprasza do obejrzenia ekspozycji. Mówi uczennicom i uczniom, że jest to wystawa, która umieszcza prace z kolekcji Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie w aktualnym kontekście, zadaje ciekawe pytania, inspiruje do refleksji na wielu poziomach. Portretowanie i przedstawianie ludzi jest tu pretekstem do czegoś więcej, co ma nadzieję, dla uczennic i uczniów również będzie ciekawe.

Przez 10 minut uczennice/uczniowie oglądają całość wystawy, wstępnie się z nią zapoznając, by wrócić po zadania dla grup.

CZĘŚĆ WŁAŚCIWA LEKCJI

Krótka rozmowa z uczennicami/uczniami. Zwrócenie uwagi, że wystawa podzielona jest na trzy poziomy, a na każdy z nich składają się różnorodne wątki. Znajdziemy tu motywy mistrza i ucznia, wsi i natury, kreacji, historii i współczesności, itd.

Uczennice/uczniowie zostaną podzielni na grupy, a każda z nich zajmie się oddzielnym wątkiem. Niektóre grupy pozostaną w jednym miejscu, by pracować na wybranym piętrze, inne będą przemieszczać się po całej wystawie.

Nauczycielka/nauczyciel dzieli klasę na pięć grup. Rozdaje karty pracy, na których określone zostaje miejsce działań zespołu, znajdują się instrukcje i zadania (załączniki - karty pracy, dostępne również w galerii).

Każda grupa otrzymuje jedną (inną dla każdego zespołu) kartę pracy, na której w wyznaczonym miejscu wpisuje imiona i nazwiska członków grupy. Nauczycielka/nauczyciel ustala godzinę i miejsce spotkania po zakończeniu pracy zespołów.

Poszczególne grupy w przestrzeni galerii wykonują przez 30 minut znajdujące się w karcie pracy zadania.

GRUPA 1: WIEŚ, NATURA I LUDOWOŚĆ

1. piętro

Zadanie 1.
Obejrzyjcie obrazy umieszczone na pierwszym piętrze wystawy. Wypiszcie pojawiające się na nich elementy związane z naturą, przestrzenią wiejską i życiem na wsi.

Zadanie 2.
Przyjrzyjcie się przedstawionym na tych obrazach ludziom i nazwijcie emocje, jakie według Was im towarzyszą.

Zadanie 3.
Przypomnijcie, jakie motywy/toposy związane są z przedstawianiem wsi oraz natury w kulturze. Które z nich realizowane są na oglądanych przez Was obrazach?

Zadanie 4.
Przyjrzyjcie się pracy Daniela Rycharskiego pt. „Ogród zimowy". Zapiszcie swoje refleksje. Zwróćcie uwagę na:

materiał, z jakiego wykonana jest praca	kolorystykę pracy	kształty

Zadanie 5.
Dlaczego według Was instalacja nosi tytuł „Ogród zimowy”? W jaki sposób wchodzi w dialog z wyeksponowanymi wokół obrazami? Co ją z nimi łączy, co od nich odróżnia?

Zadanie 6.
Do jakich pozytywnych, a jakich negatywnych refleksji zmusza odbiorcę sposób przedstawienia wsi i natury w pracy Daniela Rycharskiego?

Zadanie 7.
W pracy Rycharskiego brakuje… człowieka. Wyobraźcie sobie, jak mogłaby wyglądać umieszczona w tej przestrzeni postać ludzka, np. sportretowana na jej tle. Jaką pozę może przyjąć? Jaki powinna mieć wyraz twarzy, jak być ubrana? Swoją odpowiedź uzasadnijcie.

SKŁAD GRUPY: _____
_____
_____
_____
_____

GRUPA 2: TEATRALNOŚĆ, POZA, KREACJA

parter, 1. piętro, 2. piętro

Zadanie 1.
Zwróćcie uwagę na sposób wyeksponowania obrazów i popiersi Jana Matejki i Stanisława Wyspiańskiego. Czy artyści byliby zadowoleni ze swojego sąsiedztwa? Odnajdźcie informację o tym, jaka relacja ich łączyła. W jakich rolach względem siebie występowali? Wyjaśnijcie również, jak rozumiecie zdanie umieszczone jako tytuł na ścianie obok rzeźb wspomnianych artystów: „Zabić w sobie mistrza".

Zadanie 2.
Przeanalizujcie sposób aranżacji przestrzeni na parterze wystawy. Przyjrzyjcie się grafice ściennej, barwom, światłu i otoczeniu rzeźb. Zapiszcie swoje spostrzeżenia.

Zadanie 3.
Które z zauważonych przez Was elementów przestrzeni mogą kojarzyć się z teatrem i sceną?

Zadanie 4.
Przejdźcie na kolejne piętra wystawy, szukając odpowiedzi na pytanie: Czy podobne elementy związane z teatrem i sceną można odnaleźć na innych piętrach wystawy?

Zadanie 5.
Jaki wpływ na odbiór wystawy ma muzyka w tle?

Zadanie 6.
Wśród zaprezentowanych na wystawie obrazów możemy dostrzec niejedną pozę, kilka teatralnych gestów i kreację samego siebie. Taki trop podpowiada tekst kuratorski umieszczony na ścianie ostatniego piętra wystawy. Odszukajcie (na całej wystawie) przykłady prac i ich bohaterów, którzy według Was wyraźnie pozują, próbują się w określony sposób zaprezentować.

Zadanie 7.
Przypomnijcie nazwę motywu prezentującego życie ludzkie jako widowisko, spektakl, a ludzi jako aktorów.

SKŁAD GRUPY:

GRUPA 3: CZEGO NIE WIDAĆ – WSPÓLNOTOWE I PRYWATNE HISTORIE

1. piętro, 2. piętro

Zadanie 1.
Po prawej stronie po wejściu do sali na pierwszym piętrze odnajdźcie fotografię Ady Zielińskiej „Dzień Niepodległości". Zwróćcie uwagę na dwie perspektywy:

- Pierwszy plan to prywatna przestrzeń bohaterki. Gdzie się znajduje? Co tworzy tę przestrzeń? Jakie elementy się na nią składają?

- Co dzieje się w tle? Jakie wydarzenie zostało tam uchwycone?

Zadanie 2.
Jak obie perspektywy ze sobą korespondują, kontrastują? Czy wydarzenie w tle, za oknem, wnosi coś do interpretacji pierwszego planu?

Zadanie 3.
Jaki inny tytuł można by nadać fotografii? Uzasadnijcie swój pomysł.

Zadanie 4.
Przeanalizujcie tło na innych obrazach wyeksponowanych na pierwszym piętrze. Co możecie z niego wyczytać? Wskażcie przykłady obrazów, na których dostrzegacie codzienne wydarzenia, konkretne sytuacje.

Zadanie 5.
Udajcie się na ostatnie piętro wystawy. Wybierzcie jeden obraz, na którym najbardziej widoczne jest życie prywatne portretowanej osoby oraz jeden, przy odbiorze którego najmocniej narzuca się kontekst historyczny. Uzasadnijcie swój wybór.

Zadanie 6.
Wyobraźcie sobie, że tworzycie autoportret. Zastanówcie się, jakie zdarzenia, jaka przestrzeń, przedmioty mogłyby stać się tłem takiego dzieła. Wybierzcie takie, które charakteryzowałaby Was, coś ważnego o Was mówiły.

Imię członka grupy	Zdarzenia, przestrzeń, przedmioty w tle portretu

Zadanie 7.
Zastanówcie się, w których epokach historia była najsilniej obecna w sztuce i literaturze. Co o tym decydowało?

SKŁAD GRUPY:

GRUPA 4: AUTOPORTRETY I PORTRETY

2. piętro

Zadanie 1.
Jak rozumiecie zdanie będące fragmentem tekstu kuratorskiego: „Autoportret nigdy nie jest wyłącznie zapisem wyglądu”? Jak sądzicie, dlaczego artyści tworzą autoportrety?

Zadanie 2.
Przyjrzyjcie się portretom i autoportretom umieszczonym na drugim piętrze wystawy i wybierzcie takie prace (przynajmniej trzy), które szczególnie zwróciły Waszą uwagę. Zapiszcie tytuły i autorów. Uzasadnijcie swój wybór.

Zadanie 3.
Porównajcie dwa autoportrety tego samego artysty: Włodzimierz Buczek „Autoportret wśród przeźroczy” oraz Włodzimierz Buczek „Autoportret”, jakie zauważacie różnice?

Zadanie 4.
Co, według Was, artysta chciał powiedzieć na temat siebie i świata?

Zadanie 5.
Spróbujcie wyjaśnić, czym różni się współczesne selfie od autoportretu.

Zadanie 6.
Odnajdźcie autoportret, który posłużył do stworzenia logo wystawy.
Podajcie jego tytuł:

Jakie emocje można według Was wyczytać z twarzy artysty?

Zredagujcie dwa pytania, na które odbiorca dzieła może mieć trudność odpowiedzieć.
..... ?
..... ?
Zredagujcie jedno pytanie, na które odpowiedź wydaje się łatwa.
..... ?

Zadanie 7.
Jak odpowiedzielibyście na pytanie kuratora wystawy: „Czy artysta, malując własną twarz, widzi siebie prawdziwiej niż innych?" Uzasadnijcie swoja odpowiedź.

SKŁAD GRUPY:

GRUPA 5: MIĘDZY KONKRETEM A WOLNOŚCIĄ INTERPRETACJI

2. piętro, parter

Zadanie 1.
Na drugim piętrze po prawej stronie od wejścia zestawione zostały prace Rafała Milacha oraz Rafała Opałki. Na podstawie umieszczonego obok tekstu kuratorskiego wyjaśnijcie powód ich kontrastowego zestawienia.

Zadanie 2.
Spośród znajdujących się w tej sali obrazów, na których znajdują się postacie ludzkie, wybierzcie dwa obrazy, które według Was najsilniej narzucają konkretną interpretację i wyraźnie podejmują określony temat.

Wskażcie dwa obrazy, które, według Was, pozostawiają odbiorcy najwięcej swobody i miejsce na domysły.

Zadanie 3.
Czy według Was obraz/portret powinien narzucać kierunek odbioru czy raczej pozostawiać swobodę interpretacyjną odbiorcy? Uzasadnijcie swoją odpowiedź.

Zadanie 4.
Odnajdźcie prace Wojciecha Fangora zamykające/puentujące wystawę. Dlaczego właśnie one znalazły się na jej końcu? Czym różnią się od pozostałych?

Zadanie 5.
Przejdźcie na parter wystawy i przyjrzyjcie się grafikom Magdaleny Abakanowicz. W jaki sposób artystka przedstawiła ludzkie twarze? Co łączy, a co różni jej poszczególne szkice?

Zadanie 6.
Wróćcie do zadania nr 1. Czy według Was szkice Abakanowicz bliższe są pracy Rafała Milacha czy Rafała Opałki? Uzasadnijcie swoją odpowiedź.

SKŁAD GRUPY:

CZĘŚĆ KOŃCOWA

Prezentacja efektów pracy.

Wybrani przedstawiciele grup odpowiadają na pytania:

- *Jakim wątkiem, tematem zajmowała się wasza grupa?*
- *Na czym polegały zadania?*
- *Nad czym mieliście się zastanowić?*
- *Jakie podejmowaliście działania?*
- *Czego się dowiedzieliście, jakie wnioski możecie wyciągnąć z Waszej pracy?*

Nauczycielka/nauczyciel zbiera karty pracy.

Po prezentacji wniosków uczniowie i uczennice mają dodatkowe 10 minut na obejrzenie (bogatsi o refleksje swoich koleżanek i kolegów) wystawy raz jeszcze.

Nauczycielka/nauczyciel zachęca do zapoznania się z wypowiedziami przedstawicieli TPSP w Krakowie (filmy na pierwszym piętrze).

Uczennice i uczniowie wracają i wypełniają wspólnie **KARTĘ PODSUMOWUJĄCĄ**.

UWAGA: Kartę można też uzupełnić z klasą podczas kolejnej lekcji (już w szkole), będącej podsumowaniem wizyty w Pop Culture Gallery.

KARTA PODSUMOWUJĄCA

W tematykę wystawy wpisane są liczne opozycje. Wymień je i wyjaśnij, w jaki sposób dana opozycja widoczna jest na wystawie.

TRADYCJA	NOWOCZESNOŚĆ
MISTRZ	

Z jakimi wydarzeniami, motywami, bohaterami literackimi można połączyć poszczególne wątki wystawy? Wyjaśnijcie, na czym polega relacja, podobieństwo.

Każda wystawa jest opowieścią. Kto opowiadał na tej? Wybierz dwie z zaproponowanych odpowiedzi lub sformułuj własną. Dodaj krótkie uzasadnienie.

Sformułuj krótką wypowiedź zawierająca odpowiedzi na pytania:

- *Jak oceniasz wystawę?*
- *Co najbardziej zapamiętasz z wystawy?*
- *Czy podobała Ci się lekcja w Pop Culture Gallery?*